

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 314/05-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. marca 2006 v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Bárányu a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť Z. Č., B., zastúpenej advokátom JUDr. L. S., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 155/04, a takto

r o z h o d o l :

1. Právo Z. Č. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 155/04 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava III p r i k a z u j e , aby v konaní sp. zn. 18 C 155/04 konal bez zbytočných prietahov.

3. Z. Č. priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 10 000 Sk (slovom desaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava III je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia Z. Č. vo výške 5 310 Sk (slovom päťtisícristodesať slovenských korún) na účet právneho zástupcu advokáta JUDr. L. S., B., do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti sťažnosti Z. Č. nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. septembra 2005 doručená sťažnosť Z. Č., B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. L. S., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 155/04.

Sťažovateľka sa návrhom doručeným okresnému súdu 12. augusta 2004 domáhala na tomto súde rozvodu manželstva s R. Č. (ďalej len „odporca“). Uviedla, že na základe výzvy okresného súdu 21. septembra 2004 zaplatila súdny poplatok za podaný návrh. Vzhľadom na to, že v jej veci ani s odstupom času nebolo zo strany okresného súdu konané, nebolo nariadené žiadne pojednávanie, s prihliadnutím na osobitný charakter veci sa obrátila listom zo 7. apríla 2005 na predsedu okresného súdu so sťažnosťou na prietahy v konaní, ktorou zároveň žiadala o zabezpečenie nápravy. Okresný súd na jej sťažnosť nereagoval a až dosiaľ vo veci vôbec nekoná.

Podľa sťažovateľky z vyššie uvedených skutočností je zrejmé, že konanie na okresnom súde je poznačené priet'ahmi ako celok.

V tejto súvislosti sťažovateľka žiada, aby ústavný súd deklaroval porušenie jej základného práva domáhať sa zákonom ustanoveným spôsobom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky zaručeného jej čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v jej prítomnosti s možnosťou vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom zaručeného jej čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal okresnému súde, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 155/04 konal bez zbytočných priet'ahov, priznal jej primerané finančné zadost'učinenie vo výške 10 000 Sk a zaviazal okresný súd uhradiť jej trovy právneho zastúpenia vo výške 5 920 Sk.

Ústavný súd 9. novembra 2005 sťažnosť sťažovateľky v časti, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 155/04, prijal na ďalšie konanie uznesením sp. zn. III. ÚS 314/05. Vo zvyšnej časti sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

K samotnému obsahu sťažnosti sťažovateľky sa okresný súd napriek výzve ústavného súdu písomne nevyjadril.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľky a spisu okresného súdu sp. zn. 18 C 155/04 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Dňa 12. augusta 2004 sťažovateľka podala okresnému súdu návrh na rozvod manželstva s odporcom. Okresný súd 8. septembra 2004 vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku za podaný návrh. Sťažovateľka uhradila súdny poplatok 21. septembra 2004. Listom zo 14. októbra 2004 okresný súd vyzval odporcu, aby sa vyjadril k pripojenému návrhu na rozvod manželstva. Táto výzva bola ostatným úkonom okresného súdu v uvedenej právnej veci, ďalej už okresný súd bol úplne nečinný.

Keďže sťažovateľka sa v dôsledku vyššie uvedených skutočností dlhodobo ocitá v stave právnej neistoty, listom zo 7. apríla 2005 podala predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietahy v predmetnom súdnom konaní, na ktorú však okresný súd nereagoval. Podaním sťažnosti na zbytočné prietahy v konaní sťažovateľka pred podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavnému súdu vyčerpala iné právne prostriedky, ktoré jej zákon na ochranu jej práv poskytuje, tak ako to vyžaduje § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

III.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého má každý právo na to, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na

naplnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 3/00, II. ÚS 813/00).

Pokiaľ ide o kritérium „právna a faktická zložitost' veci“, ústavný súd vzal do úvahy právny a skutkový stav veci. Predmetom konania je návrh na rozvod manželstva. Platná právna úprava zaraďuje posudzovanú vec k štandardným z hľadiska rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, do právomoci ktorých patrí aj rozhodovanie o statusových veciach týkajúcich sa rozvodu manželstva. Ústavný súd uznáva, že ustálenie skutkového stavu v danej veci môže byť náročnejšie, ale okresný súd zatiaľ k nemu nepristúpil, a preto nie je ani významné pre hodnotenie postupu okresného súdu.

Správanie účastníka je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Okresný súd nevykonal v danej veci od 14. októbra 2004 (keď zaslal rovnopis návrhu na rozvod manželstva odporcovi s výzvou na vyjadrenie) ani jeden úkon, ústavný súd má však na zreteli sťažnosť sťažovateľky adresovanú okresnému súdu, v ktorej vyjadrila svoju nespokojnosť s priebehom konania, a jej aktívny prístup v tejto veci. Z uvedených skutočností je nepochybné, že správanie sťažovateľky nemohlo mať žiadny vplyv na vzniknuté priet'ahy v tomto konaní.

Tretím hodnotiacim kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťuje, či došlo k porušeniu označených základných práv sťažovateľky, je správanie (postup) samotného súdu. Pri skúmaní skutočností, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k porušeniu vyššie označeného základného práva, ústavný súd zistil, že tomu tak je, a to bez existencie zákonnej prekážky (napr. III. ÚS 214/04).

Hoci celková doba sťažovateľkou namietaného konania o rozvod jej manželstva je dosiaľ primeraná, ústavný súd s prihliadnutím aj na ustanovenie § 100 ods. 1 a 2 Občianskeho súdneho poriadku vyhodnotil postup okresného súdu v období od 14. októbra 2004 dosiaľ ako postup, v ktorom došlo k zbytočným priet'ahom, pretože v uvedenom období okresný súd nevykonal žiadne úkony smerujúce k rozhodnutiu v posudzovanej statusovej veci.

Ústavný súd posúdil uvedené obdobie ako časový úsek, v ktorom došlo k zbytočným priet'ahom nečinnosťou okresného súdu v celkovej dĺžke 16 mesiacov.

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 155/04 konal bez zbytočných priet'ahov. Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu. Tento účel možno dosiahnuť len právoplatným rozhodnutím.

V súvislosti s úpravou sťažnosti čl. 127 ods. 3 ústavy ustanovuje: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje a z akých dôvodov sa ho domáha“.

Sťažovateľka žiada primerané finančné zadosťučinenie vo výške 10 000 Sk. Poukazuje pritom na právnu neistotu spôsobenú v súvislosti s tým, že jej vecou sa okresný súd dosiaľ nezaoberal.

Pri určovaní výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných prieťahov, porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy však nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto právomoci ústavného súdu. V dôsledku toho bolo potrebné rozhodnúť aj o primeranom finančnom zadosťučinení.

Vzhľadom na okolnosti danej veci zakladajúce porušenie označeného základného práva (doterajšiu dĺžku súdneho konania, dobu prieťahov v konaní a predmet sporu - statusová vec) ústavný súd uznal za odôvodnené priznať sťažovateľke ňou požadované finančné zadosťučinenie vo výške 10 000 Sk.

V.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiada, aby ústavný súd zaviazal okresný súd uhradiť trovy konania jej právnenému zástupcovi vo výške 5 920 Sk.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách požadovaných právny zástupcom sťažovateľky vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľka bola vo veci úspešná, a preto je potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom.

Právny zástupca vykonal úkony právneho zastúpenia v prospech sťažovateľky v roku 2005. Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom a podľa ktorého ak predmet sporu nie je oceníteľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna šestina výpočtového základu. Vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru (porušenie základného práva alebo slobody nie je v zásade oceníteľné v peniazoch) postupoval ústavný súd pri výpočte náhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľky podľa ustanovenia § 11 ods. 2 v spojení s § 1 ods. 3 citovanej vyhlášky.

Podľa takto určených kritérií je výška odmeny za úkony prevzaté a príprava vecí, podanie vo veci samej 2 501 Sk za jeden úkon právnej pomoci, t. j. za dva úkony spolu 5 002 Sk. Ústavný súd rozhodol aj o priznaní výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z., t. j. dvakrát 150 Sk, spolu 300 Sk. Vo zvyšnej časti požadovaným trovám právneho zastúpenia ústavný súd nevyhovel.

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. marca 2006